

KUL HAKKINA RİAYET ETMEK: İŞÇİNİN HAKKINI VERMEK

Birinci hadîs-i şerîf el-Hakîm *rahmetullahi aleyh* tarafından rivayet edilmiştir. Allah ravilerinden razı olsun. Bu hadîs-i şerîf işçi çalıştırmakla ilgili de bir mühim esası bildiriyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki:

«أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَهُ، قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ»

U'tu'l-ecîra ecrahû kable en yeciffe arakuhû.

“Ücretle çalıştırdığınız işçinin teri daha kurumadan ücretini kendisine veriniz.” Teri kurumadan. *Ceffe, yeciffu*; kuruması demek. *Arak*; ter demek. “Çalışmış, terlemiş; daha teri üzerinden kurumadan, ‘al ücretini’ diye verin.” diyor Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz.

Ve bir tavsiyesi daha var. *Ve ahbirû ecrahû ve hüve fî amelihî.* “O işindeyken ücretini bildirin.” Yani müphem, konuşulmamış, belli değil. Ondan sonra akşamüstü bir ihtilaf çıkıyor. O bir miktar istiyor, öteki de “ben o

kadar vermem” diyor. Pazarlık yapsa, bu adam gönlü razı olmazsa hakkı bu tarafa geçmiş olacak. Bu işin önceden bildirilmesi gerekir.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! İslâm’da en önemli şeylerden birisi kul hakkıdır, kul hakkı. Fevkalade dikkat etmemiz gereken hususlardan birisi, üzerimize herhangi bir kulun hakkını geçirmemektir, hakkının yükü altına düşmemektir, adaletsizlik yapmamaktır, Allahu Teâlâ hazretlerinin emrettiği çizgiden taşmamaktır.

Kul hakkına riayet edilmezse elde edilen şey zulümlerle, gasp edilerek, mağdur edilerek alınmış olur. Ve alınan şeyin insan, alan kişi de hayrını, bereketini görmez. Dünyada da âhirette de başı dertten kurtulmaz, sorumluluğu yük olur, âhirette çok müşkül durumlara düşer.

a. Müflis Kimdir? Asıl Müflis

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bir keresinde bir hadîs-i şerîflerinde buyurdular ki: “Ey ashabım! Müflis kimdir? İflas etmiş insan, müflis kimdir?” Tabii herkesin bildiği bir soruyu soruyor ama soru sorarak

dikkati çekmek istiyor Peygamber Efendimiz. Yani “dikkat edin, bak, mühim bir şey söyleyeceğim” demek istiyor. Herkesin bildiği bir şey müflis; işte malı kalmayan, sermayesini tüketmiş olan, dükkanında zarar etmiş olan, borçlarını ödemekten elinden sermayesi de malı da gitmiş olan insan. İflas bayrağını çekmiş, ticareti batırmış diyoruz.

Tarif ettiler: “Müflis şudur yâ Resûlallah!” Peygamber Efendimiz buyurdu ki: “Hayır! Asıl müflis o kimsedir ki âhirete dağlar kadar sevapla gelir; mahşer yerine, hesabın başına, terazinin yanına dağlar gibi sevapla gelir ama... Sevapları almış demek ki. Namaz kılmış, oruç tutmuş, tesbih çekmiş, sadaka vermiş falan ama, dağlar gibi sevapla gelir ama ona zulmetmiştir, buna gadretmiştir, ötekisine şeddetmiştir, kırmıştır, sövmüştür, saymıştır. Hak sahipleri orada haklarını isteyecek, davacı olacaklar. Diyecekler ki: “Yâ Rabbi! Bu kulun bana zulmetti, benden şunu şunu aldı, ben şimdi hakkımı isterim.”

Peygamber Efendimiz başka bir hadîs-i şerîfte bunu böyle anlatırken ağladı. Biz böyle hikâye gibi dinliyoruz da, Efendimiz *sallal-*

lahu aleyhi ve sellem, cennetlik olduğu bilinen Allah'ın en yüksek kulu olduğu bilinen, Makâm-ı Mahmûd'un sahibi Peygamber Efendimiz ağladı görünce, bu kolay bir şey değil. “Hakkımı isterim! Hakkımı isterim!” diyecek.

Tabii hak orada parayla, pulla ödenmez. Dağlar gibi sevabının bir kısmını hak sahibine verecekler, “Al.”

Bir başkası daha gelecek: “Benim de hakkım vardı yâ Rabbi!”

“Sen de al!”

Bir başkası daha gelecek: “Benim de hakkım vardı yâ Rabbi!”

“Sen de al, sen de al, sen de al...”

Çok insana zulmetmiş, çok insanın hakkını üzerine geçirmiş bu insan. Bu dağlar gibi sevaplar verile verile azalacak, azalacak; bir zaman gelecek, sevabı tükenecek. Ama hak sahipleri tükenmedi daha, sevaplarını istiyorlar. “Benim de hakkım var yâ Rabbi!” Daha da isteyen var.

O zaman gelen kimseye ne muamele yapılacaktır?

“Madem bunun sevabı kalmadı, senin günahını buraya koy, sen hafifle, sen günahının şu kadarından kurtulmuş olursun; bunun üzerine yıkılsın günah.” diye günahları bırakacaklar. Daha başkası geldiği zaman onun da günahını bırakacaklar, ötekisinin de günahını bırakacaklar... Nihayet davacılar bittiği zaman, bu şahıs terazinin başında dağlar gibi günahla baş başa kalacak! Dağlar gibi sevapla gelmişti ama kul hakkı yedi, çok kimseye haksızlığı oldu, ondan bu duruma düştü.

“İşte asıl müflis budur.” diyor Peygamber Efendimiz. Âhiret müflisi bu. Âhiret iflası, dünya iflasına benzemez. Dünyada iflas etmiş insana akrabası yardım eder, elinden tutarlar, komşuları yardım ederler. Derler ki: “Bu iyi insandır, çoluk çocuğu da fazla. Yazıktır, güngörmüş bir kimse idi. Hadi herkes birer milyon lira ikişer milyon lira verelim, borçlarını ödeyelim, yeni bir sermaye ile daha dikkatli olarak ticarete yeniden başlasın.”

Âhirette bu böyle olmuyor. Âhirette müflisin hali çok perişan oluyor aziz ve muhterem kardeşlerim! Onun için bizim iyi müslümanlar olarak en çok dikkat edeceğimiz şeylerden

birisi nedir? Haram lokma yememek, kul hakkı üzerine geçirmemek. Hiç kimsenin hakkını üzerimize geçirmeyeceğiz.

Bir adamı anlattılar da - Allah rahmet eylesin, zengin bir adammış- bir tarlası varmış, gidermiş kendisi eliyle sürermiş, eliyle. Artık sürmek değil de herhalde bellemek tarzında yapıyordur. Tarlasını eli ile ekime hazırlamış. Ondan sonra tohumu kendi eliyle saçarmış, mahsul olgunlaştığı zaman buğdayı orakla, eliyle biçermiş, tanesini kendi eliyle ayırmış, kendisi el değirmeninde un yapar, öğütürmüş. Sonra kendisi yoğururmuş, kendisi pişirmiş; helal olsun diye. Yani öküzün hakkını bile üzerine almıyor!

Allahu Teâlâ hazretleri bize, şu mahlûkatı hizmetimize vermiş.

﴿أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا
أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ﴾

*E ve lem yerav ennâ halaknâ lehüm mimmâ amilet eydînâ en'âmen fe-hüm lehâ mâlikûn.*¹

Allah'ın ikramı bunlar. Bu koyunlar, bu kuzular, bu sığırlar, yerin göğün nice varlıkları bize Allah'ın lütfu, ikramı.

Neden?

Biz eşref-i mahlûkatız.

Yaratılmışların en şerefli kimdir?

İnsanoğlu.

Biz kıymetimizi bilmiyoruz, sevildiğimizi bilmiyoruz, Allah'ın bize ne büyük şeref verdiğini bilmiyoruz. Tabii o hayvanlara da yine tasarruf hakkını Allah bize vermiş. Yerleri gökleri bizim emrimize musahhar kılmış. Güneş bizim için çalışır, bulut bizim için çalışır, her şey bizim için çalışır... Hayvana da huzur ile muamele etmek bizim vazifemiz. Aşırı yük yüklememek, arpasını vermek, gıdasını vermek, bakımını yapmak, tımarını yapmak... O da ayrı, vazifeyi yapmak.

---

¹ 36/ Yasin, 71.

Kullanabiliriz de, yalnız bu mübarek zâtın titizliği, gözümüzün önünde bir çerçeve olarak kalsın. Adamcağız bir yiyeceği ekmeğe, hiçbir başkasının hakkı geçmesin diye bu kadar titiz davranıyormuş. Biz o kadar yapamayız ama biz hak yemeyelim diye hatırımızda turalım, bir çerçeve olarak, hatıra olarak kalsın.

Kimsenin hakkını üzerimize geçirmeyelim. Eğer önceden üzerinize geçmiş haklar varsa götürün, verin hakları. “Al, fazlasıyla vereyim istersen, hakkını helal et!” diye helalleşin, kimsenin âhirette yakanıza yapışmasına imkân bırakmayın. İşlerinizi burada halledin, âhirete kalmasın.

Bu hak geçmenin bir kısmı da ne zaman olur?

İşçi çalıştırdığınız zaman olur. İşçi çalıştırırsınız, siz adama borçlusunuz. Adam gelir, gider. Bir ay geçer, iki ay geçer, parasını vermez bazı adamlar. Bazı patronlar böyle yapıyor, vermiyor. Mesela Suudi Arabistan’da işçi çalıştırmış bazı şirketler biliyorum, Libya’da bazı şirketler duyuyoruz gazetelerde, patronlar hala ücretlerini vermemiş.

Bu adam alnının teriyle kazandı, şöyle yaptığı zaman teri şıpır şıpır aşağıya aktı. Sen niye bu adamın hak ettiği parayı vermiyorsun? Vermiyorlar. Bu bir zulüm. Bir de... Tabii o zaman işçinin hakkı patronuna geçiyor.

Bir de işçi işini düzgün yapmıyor, patron gelmediği zaman ağacın altına gidiyor, yatıyor; patron geldiği zaman uzaktan gördü mü, bir de burada bir ıslık, bir işaret bakıyorsun, herkes çalışmaya başlamış. Patron fabrikada yokken herkes dalga geçiyor, patron kapıdan girdiği zaman herkes saat gibi çalışmaya başlıyor.

Kimi kandırıyorsun? Allah görmüyor mu? Az çalışıyor, haram oluyor işte. Helal bir ücreti haram durumuna getiriyor. Onun için işçinin patrona zulüm etmemesi, patronun, mal sahibinin, sermaye sahibinin işçiye zulüm etmemesi, her hak sahibinin hakkını muntazam alması İslâm'ın şahaneliğindedir.

İslâm olan yerde kavga, gürültü, zulüm, komünizm, kapitalistliğin şeyi olmaz, faizin sömürmesi olmaz.

İşte burada, bu prensiplerden bir tanesini karşımızda görüyoruz. İşçinin alnının teri ku-

rumadan ücretini eline sayacaksın, “al”, vereceksin. Ve ücreti önceden konuşacaksın, bildireceksin. “Bak, seni şu kadar çalıştırdık. Kabul mü?” “Kabul.” “Tamam.” Bildirmiyorlar. Ondan sonra da başlıyor ihtilaf ve hakların geçmesi. Allahu Teâlâ hazretleri kimsenin hakkını üstümüze geçirtirmesin, kimseye de hakkımızı yedirtmesin.

Rahmetli annem öğütlerden bize öğretirdi, biz de küçüklükten beri şey yapardık. Ne sen aldan ne aldat. Aldatmak da fena, aldanmak da fena. Niye aldatayım? Ne sen aldan ne de aldat. Kaide bu. İnsan aldatmayacak da, aldanmayacak da. Gözünü açacak. Mesela alacağı mala dikkat edecek, kalitesine dikkat edecek, fiyatı fahiş mi, soracak, öğrenecek, aldatmasına engel olacak

Diğer hadîs-i şerîf:

«اعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا مَالٌ وَارِثِهِ
أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ، مَالِكَ مَا قَدَّمْتَ، وَمَالٌ وَارِثِكَ
مَا آخَرْتَ»

*İ'lemû ennehû leyse minküm min ehadin
illâ mâlü vârisihî ehabbü ileyhi min mâlihî,*

mâlûke mâ kaddemte, ve mâlû vârisike mâ eharte.

İmam Neseî rahmetullahi aleyh, Abdullah b. Mesûd *radıyallahu anh'*ten bu hadîs-i şerîfi bize rivayet etmiş.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri -Allah cümlemizi şefaatine nâil etsin, cemalini rüyalarımızda görmemizi nasip etsin- şöyle buyurmuş:

İ'lemû. "Ey Müslümanlar! Biliniz ki..." *Ennehû leyse minküm min ehadin.* "Sizin içinizden hiçbiriniz yok ki..." *İllâ mâlû vârisihî ehabbü ileyhi min mâlihî.* "Varisinin malı kendisinin malından ona daha sevgili olmasın." Yani ey müslümanlar! İçinizden hiç istinası yok, hepiniz varisinin malını kendi malından daha çok sever, demiş oluyor.

Allah Allah! Ben kendi malımı mı severim, varisimin malını mı severim? Ben öleceğim, bana ne varisin malından? Varisinin malı var, varisinin malı var... Böyle benim mirasım konan insanların malı varmış, tarlası varmış, bahçesi varmış... Bana ne! Ben öldükten sonra... Tufan derler. İsterse dünya yağmur yağsın seller altında kalsın, ben öldükten son-

ra ne olursa olsun!” der insan, varisinin malı ile ilgilenir mi? İlgilenmez.

İnsan kendi malını sever, kendisi mal toplamaya çalışır, varisinin malını sevmez sanırsanız biz. Halbuki Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: “Sizden hiçbiriniz yok ki varisinin malını, veresenin malını kendi malından daha çok sevmesin. Hepiniz mirasçısının malını daha çok sever.” diyor. Tabii anlaşılmayacak bir söz gibi arkasından güzelce izah buyurmuş.

Diyor ki: *Mâlûke mâ kaddemte*. “Ey Müslüman! Senin malın, hayattayken hayır yapıp da âhirete sevabını gönderdiğindir. Yaptın mı bir çeşme, bir cami, bir köprü; verdin mi bir sadaka? İşte bunların sevabı âhirete gitti, senin malın oldu. İşte senin malın bu. Hayır yapıp da âhirete sevabını göndermiş olduğun, senin has malındır, hakiki malındır.”

Ve mâlû vârisike. “Senin mirasçının, veresenin malı da...” *Mâ eharte*. “Geriye bıraktığındır.”

Hani harcamadın ya, hayır yapmadın ya, sadakayı vermedin ya, zekâtı vermedin ya, banka hesabına yatırdın ya, depo ettin ya,

çömleğe doldurdun ya, biriktirdin ya... Mirasçuya kalmadı mı o? Yazıklar olsun! Bekçiliğini yaptın, mirasçuya bıraktın, hayırları yapamadın, sevapları kazanamadın; âhirete eli boş gittin, şimdi mirasçıların onu çatır çutur keyifle yiyecekler.

Keşke hayırda yeseler, keşke senin için hayır yapsalar, keşke senin namına Kur'an okutsalar, bina yapsalar, cami yapsalar, kursa verseler, talebe yetiştirseler... Öyle varis yetiştirdiyse ne mutlu! Kimisi öyle değil. Kimisi de insana; ölse de malını yesek diye böyle şey gibi bakıyor, ölmesini istiyor yani. İnsana her varisi böyle "Aman ben mal istemem." demez ki!

Onun için muhterem kardeşlerim bu hadîs-i şerîfi çok iyi hatırlınızda tutun. Bu hadîs-i şerîfi bir kere daha okuyayım. Peygamber Efendimiz diyor ki:

"İyi bilin ki ey müslümanlar! Sizden hiçbiriniz yoktur ki veresesinin malı ona kendi malından daha sevgili olmasın.

Neden?

Senin malın, hayır yapıp da âhirete sevabını naklettirdiğindir; varisinin, veresenin, mirasçının malı da hayır yapmayıp da biriktirdiğin, sonunda, sen öldükten sonra mirasçuya kalandır.”

Böyle yapmayacak. Hayatımızda hayır yapacağız, çalıştığımızı göreceğiz, sevabın tıkr tıkr işlediğini göreceğiz. Maalesef insan gençken hayrı, hasenatı yapmıyor da yatağa düştü mü, aklı kesti mi, hastalığının ciddi olduğunu anladı mı, doktorlar işaret ettiler mi, hayattan ümidini kesti mi: “Falanca yerdeki tarlamı satın! Filanca yerdeki iş hanımı falanca vakfa bağışladım! Falanca şeyi yapın! Aman benim namıma cami yapın, çeşme yapın! Aman talebeyi yetiştirin!”

b. Mirasın Taksimi Hakkında

Halbuki bir insanın kendi malında bile mirastan üçte birden fazla hakkı yoktur. Yani üçte birden fazlasını verese dinlemeyebilir. Hatta kimisi hiç dinlemiyor, “Bana ne!” diyor, “Ben kanun neyse o mirasımı alırım” diyor.

İslâm kanununda evin yönetimi erkekte olduğu için erkekler kadının, çocuğun yemesi,

içmesi, barınması, geçinmesi vesairesinden sorumlu olduğundan; kadın çalışmak zorunda olmadığından, paşa gibi evde oturup, ötekisi kazanıp getirmek zorunda olduğundan erkeğin mirasta hakkı iki mislidir, kadındaki onun yarısı kadardır. Bir insanın iki çocuğu olsa; birisi kız, birisi erkek. Mirasta ne olacak? Erkeğe iki hisse verilecek, kadına bir hisse verilecek.

Neden?

Erkeğin yükü ağır, İslâm'da tüm sorumluluklar ona yüklenmiş diye. Medeni kanunda bu kaldırılmış. “Adalet olsun!” O mu adalet bu mu adalet? Allah mı daha iyi biliyor kullar mı daha iyi biliyor? “Hayır, eşit olacak.” demiş medeni kanunda, miras hukukunda, “kızla erkeğin ayrımı yok” demiş.

Birisi vefat etti mi veresesi bin çeşit insanla karşı karşıya kalıyor. Veresesi hacı, veresesi hoca, veresesi saliha hatun, veresesi namazında, niyazında insan ama bir hesap yapıyor, şeriatın takdimine göre kadın yarım alacak, erkek bütün alacak, iki misli alacak. O zaman kadına soruyorlar: “Taksimati nasıl yapalım hacı hanım?” “Yok, ben medeni ka-

nuna göre isterim, medeni kanuna göre verin.” diyor. Hacı hanım, bak;

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ

الأنثيين﴾

*Yûsîkümü'llâhu fî evlâdiküm li'z-zekeri
mislü hazzi'l-ünseyeyn.*²

Başka ayetlerde de var, Allah kadının hakkını böyle şey yapmış.

Geçen gün duydum muhterem kardeşlerim, tüylerim diken diken oldu. Bizim halkımız var ya, hani şu konuştuğumuz kardeşlerimiz, çok kusurlu! Biz de kusurluyuz ama çok kusurlu insanlar da var.

Kiracı ev sahibine zulmediyor, çıkmıyor, kirayı az veriyor. Doktormuş, öbür tarafta iş hanı yapıyormuş. Zengin, iş hanı yaptırıyor. Bu taraftaki daireye de böyle çok cüzi bir kira ödüyor, komik bir rakamda kira ödüyormuş.

Ev sahibi gitmiş, demiş ki: “Ya doktor bey! Sen bu şehrin en zengin adamlarından birisin, öbür tarafta iş hanı yaptırıyorsun. Şimdi reva mı bu? Bu daire senin olsa sen

² 4/ Nisa, 11.

böyle bu kadar küçük kiraya, bu komik kiraya razı olur musun? Hani sen fakir olsan, yoksul olsan, ben sana bağışlasam, kirayı az versen; ama öyle bir durumun da yok.Şu kiraya hakkını versene! Günah olmuyor mu?"

Adam da güya hacıymış hocaymış, dindarmış filan... Cevabına bakın, tüylerim diken diken oldu muhterem kardeşlerim! "O kadar günah da bizde bulunsun!"

Bu söz öyle büyük bir günah ki! Bu söz öyle büyük bir günah ki insanı cehennemde cayır cayır yakar, çıkarttırmaz! Çok korkunç bir söz bu! Günahtan korkmuyor da, haksızlık kendisine hatırlatıldığı halde ondan sonra da ne diyor: "O kadar günah da bizde bulunsun canım! Herkesin dünya kadar günahı var, bu kadarcık da biz de bulunsun." Öyle büyük bir günah söylemiş ki, öyle büyük bir laf söylemiş ki yer gök titrer bu günahtan.

Muhterem kardeşlerim! Bizim zamane insanları İslâm'ı bilmediklerinden çok yanlış, hatalı sözler söyleniyor, hatalı işler yapılıyor. Ben de burada ders gibi böyle anlatıyorum. Biz burada imtihan oluyoruz muhterem kardeşlerim! Siz de imtihan oluyorsunuz.

Nasıl imtihan oluyoruz?

Allah böyle insanın karşısına cazip, kârlı, paralı, yağlı, kaymaklı şeyi getiriyor, karşısına getiriyor. Aklına da haramı helali bildiriyor. Adam yutkunuyor: “Ben bu kaymaklı, yağlı, kârlı günahı yiyeyim mi yoksa Allah’tan korkup da ben günah işlemem deyip geri durayım mı?”

Üstüne atılıp, o haramı yutarsa imtihanı kaybediyor. “Ben haram istemem” diye reddederse Allah onun hem derecesini yükseltiyor hem de başka yerden daha büyük nimetler ihsan ediyor muhterem kardeşlerim!

İnsanın rızkı kesilmez, insanın nasibi değişmez, insanın kısmetiye kısmetinden mahrum kalmaz. İnsanın rızkı insanı eceli gibi arar, bulur. Aman harama meyil etmeyelim! Aman karşımıza çıkan imtihanlarda bocalamayalım böyle. Mirastan imtihan çıkar, rüşvetten imtihan çıkar, hırsızlıktan imtihan çıkar, fakirlikten imtihan çıkar, zulümden imtihan çıkar...

Ne yapacağız?

Allah’ın rızasını tercih edeceğiz.

Adam ilahiyat fakültesinden mezun, herkes de onu ilahiyat fakültesinden mezun diye milletvekili seçmiş. Bizim de tanıdığımız bir kimse. Ama bulunduğu şehirdeki vakıf malına ahali hücum etmiş, parsellemişler, herkes vakıf malını yağmalamış. Ya vakıf malı yemek çok günah! Herkes yağmalanmış, bu bizim milletvekili de oradan bir parçayı kendisine ayırmış.

Ya sen bir kere milletvekili olmuşsun, fakir değilsin. İkincisi ilahiyatı ne diye okudun sen? Haramları bilip de çiğnemek için mi? İlahiyatı sen neden okudun? Allah'ın emirlerini biz niye okuyoruz, Kur'an'ı niye okuyoruz, niye Allah'ın emirlerini yasaklarını, hadîs-i şerîfleri okuyoruz? Sorup sorup da dinlemek için mi?

Onun için aziz ve muhterem kardeşlerim, karşımıza gelecek imtihanlarda hepimiz dikkatli olalım, harama meyletmeyelim, şeytana uymayalım, nefse kapılmayalım. Fani dünya tatlıdır, hoştur ama âhirette azabı şiddetlidir. Bu imtihanlarda gözümüzü açalım. Bir de hayattayken hayrâtımızı, hasenâtımızı yapalım.

Bir arkadaşım diyor ki; “Hocam, hayır yapmak çok zor. İnsanın eli titriyor, senenin başında karar veriyorum ama yapacağım zaman da yapamıyorum. Ben onun çaresini şöyle buldum. Hayır parasını ayırıyorum, ayrı cebime koyuyorum. Hayır imkânı çıkınca çıkartıp veriyorum. Ayrı bir cebimde duruyor, onu gözümünden çıkartmışım, öyle veriyorum, çaresini böyle buldum.” diyor.

Bir yere bir hayır yapıyordu da “birisi fazla gelir biraz da başkası yapsın” filan dedim. “Yok, benim daha cebimde stokum var dedi, hayır stokum. Nasıl olsa bu gidecek, buraya gitsin, bu güzel bir çare”. İnsan alışır- sa güzel yapabiliyor.

Sonra muhterem kardeşlerim bir şeyi daha size hatırlatayım. Bizim halkımızın arasında yayılmış zekât kırkta bir diye. Zekât para- da kırkta birdir, arazinin mahsulâtında onda birdir, öşürdür, sığırdan beşte birdir; yani ma- lın cinsine göre değişir de... Yalnız kırkta bir para bile olsa, bu kadarını vereceksin, fazla vermeyeceksin diye bir şey yok.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz her şeyini verdi de şöyle hasıra büründü, görülmedi or-

talıkta. Peygamber Efendimiz: “Nerede Őu Ebû Bekr-i Sıddîk?” dedi. “Efendim evinde” dediler. “Çağırın bakalım.” Çağırın deyince mecburen çıktı ama nasıl çıktı? Hasıra bürünmüş, yani peştamal sarılmış gibi ama şöyle etrafına hasır sarınmış. “Ne oldu yâ Ebû Bekir?” “Yâ Resûlallah! Siz: ‘Őu orduya teçhizat için herkes yardımcı olsun.’ diye emir buyurmuştunuz. Ben de her şeyimi verdim.” “Peki ailene ne bıraktın yâ Ebû Bekir?” “Allah’ı ve Resûlünü bıraktım.” diyor. O öylesine vermiş yani.

c. Allah’a Dayanan Sıkıntı Çekmez

Neden?

Allah’a dayanan hiçbir sıkıntı çekmez. Resûlullah’a dayanan hiç sıkıntı, yokluk çekmez. Allahu Teâlâ hazretleri ona gayb hazinelerini açar, her türlü hayırları ihsan eder.

d. Allah’a Dayanan Sıkıntı Çekmez

Bilmem kaç yüz altın ile zengin bir tüccar iken Resûlullah Efendimiz’in yanında hizmet etmeye başlamış, her şeyini Allah yolunda vermiş. Peygamber Efendimiz’e kızını vermiş; malını, altınlarını emrine tahsis etmiş; kendisine hiçbir şey kalmayacak şekilde. Yani

zekât kırkta bir de fazla verilmez diye bir şey yok.

Bizim vakıflarımız var, derneklerimiz var, oradan biliyorum. Zekâtın hak yerleri bellidir. Fakire verilecek, şöyle verilecek, böyle verilecek diye. Halbuki zekâtın dışında yapılacak çok hayırlar vardır. Mesela cami zekât parası ile yapılamaz. Cenaze zekât parası ile kaldırılmaz. Fakire temin edilmesi şartı var, paranın zekât sayılması şartı var. Fakir hakkı olduğu için olmaz.

O halde ne olacak?

Demek ki zekâtın dışında başka hayırlar da yapmamız lazım. Cihat için, asistan yetiştirmek için, çeşitli hizmetler için, hayırlar, hasenât için kesenin ağzını açmaya öğrenmeliyiz. Ve ölmeden evvel yapmalıyız, dünyadayken göstermeliyiz.

Peygamber Efendimiz bir gün koyun kestirdi, “dağıtın bunu” dedi. Sonra eve geldi, sordu. Dedi ki: “Ne oldu kestiğimiz koyunun etleri, dağıttınız mı?” Dediler ki: “Yâ Resûlallah! (Efendimiz kolunu severmiş yağsız diye o tarafını.) Bir budu hariç hepsini dağıttık. Bir

budu bizim oldu, ötekilerin hepsi elden gitti.”

Peygamber Efendimiz buyurdu ki: “Demek ki bir budu hariç bütün koyun bizim olmuş.” dedi. Neden? Sarf ettikleri, hayır olarak verdikleri insanın asıl malı oluyor. En mühim olan âhirete gidecek bir sevabı olması.

İnsanın asıl malı, yaptığı hayırdır. Burada da *mâlûke mâ kaddemte* buyuruyor Peygamber Efendimiz. “Senin malın âhirete sevapları geçirdiğin[dir], burada kalan değil. Burada yüz bin tane koyunun var. Hayır. Bir koyunu getirip de fukaraya dağıttıysan yarın âhirete bir koyunun geçirilmiş olur.

Onun için aziz ve muhterem kardeşlerim! Hayırları gözümüzün önünde, sağ iken, tıkr tıkr işler bir vaziyette, çeşmenin böyle aktığını görelim; yapalım ve görelim, başkasına havale etmeyelim.

Peygamber Efendimiz’in bir şeyini öğrendim. Ondan önce başka türlü hareket ediyordum kendim. Efendimiz hayırları bizzat kendisi yaparmış, aracı koymazmış. Geçenlerde zengin bir fabrikatör kardeşimiz bize bir top-

lantımızda anlattı, o da size ibret olsun, dikkat edin diye söylüyorum.

Arkadaşının birisinin vefat etmiş olan babası galiba, tam hatırlayamadım. Baba oğlunun rüyasına girmiş, demiş ki: “Evladım burada yerine ulaşmayan hayırlardan dolayı hesap çekmekteyim şu anda. Birisine vermiştim, o cebine atmış, yerine ulaştırmamış. Tıkır tıkır tıkır tıkır yap.” demiş.

İstanbul’da bir hoca efendi hatırlıyorum. Talebeleri sırayla dizer, daire olur; elindeki parayı (zekât parasını) çıkartıp tık tık tık tık her birine ayrı verir. Tamam. Sen sağ, ben selamet. Ondan sonra bildirirmiş.

Hayrı direk yapın. Dolaylı yoldan, onu aracı, bunu aracı yaparak arada çarçur ettirmeyin. Yaptığınız hayrı takip edin. Bir yerde bir hayır yaptığınız zaman başında şahin gibi bulunun. Sayımında bulunun, makbuzunu isteyin, takibini yapın veya çarçur edilmeyecek bir şekilde hayır yapın.

Mesela bu cami yapılıyor diyelim. Tamam. “Şu kadar işçi çalıştırın, çalıştırdığınız işçiyi bana gönderin, yevmiyelerini ben ödeyeceğim.” deyin. Veyahut “Şu kadar çimen-

tosunu ben alacağım.” deyin, götürün. “Tamam, kat betonunu ben döktüreceğim.” deyin, “Bugünkü masraflar benden.” deyin filan. Böyle çarçur edilmesine fırsat vermeyin.

Çünkü müslümanları aldatmak isteyen insanlar çok muhterem kardeşlerim! Müslüman temiz kalpli olduğundan, çeşitli istismsarlar oluyor. Hayrı sağlığınızda yapın, yapılışını kontrol edin! Yaptığınız hayrın da tıkr tıkr çalıştığını görün! Tavsiyem bu, hadîs-i şerîften çıkan tavsiye bu.

Diğer hadîs-i şerîf İmam Tirmizî, Hz. Âişe anamız *radiyallahu teâlâ anhâ*'dan rivayet etmiş.

«أَعْلِنُوا هَذَا النِّكَاحَ، وَاجْعَلُوهُ فِي الْمَسَاجِدِ،
وَاضْرِبُوا عَلَيْهِ بِالْدُّفُوفِ»

A'linû haze'n-nikâha ve'c'alûhu fi'l-mesâcidi ve'dribû 'aleyhi bi'd-dufûfi.

Bu hadîs-i şerîfi dinleyince de şaşıracaksınız. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

A'linû haze'n-nikâha. “Bu nikâh işini ilan edin. Gizli kapaklı, kıyıda köşede yapmayın.”

Hani Avrupalıları duyarsınız, romanlarda, filmlerde duyuluyor. Kızı alıyor gidiyor, dağ başında bir yerde, hemen sessiz sedasız nikâhlanıyormuş. Bu bizim âdetimiz değil.

Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi ne?

“Nikâhı ilan edin, herkes bilsin. Falanca kimseleri filanca kimseleri davet edin, ilan edin, herkes bilsin.

Ve'c'alûhu fi'l-mesâcidi. “Ve bu nikâhı camilerde yapın!”

Bak şaşırıdınız değil mi?

“Nikâhı camilerde yapın!” diyor. [Ama] hocam biz nikâh salonunda yapacaktık, müzik setini de kenara hazırlayacaktık, kadınlar da süslenip geleceklerdi, erkekler de süslenecekti. Tuvaletler, muvaletler, saçlar, berberler, bilmem ne, burada tangolar, zambalar zumbalar, danslı manslı olacaktı.”

O gâvur âdeti. İslâm'da öyle şey yok. Peygamber Efendimiz, “Nikâhı mescitte yapın!” diyor.

Neden? Neden biliyor musunuz?

Nikâh ve evlilik ibadettir de onun için.

Buna da şaşırıdınız. “Allah Allah! Biz evliliği keyif işi, zevk işi sanıyorduk.” diyeceksiniz. Halbuki nikâh ibadettir, nikâh sevaptır, evlilik sevaptır, evlinin sevabı kat kat fazladır. Evlilik mübarek bir müessesedir, yuva mübarek bir müessesedir.

Bu Batı’dan gelen kötü adetler bizim bu güzel prensiplerimizi yıktı. Yoktu böyle şeyler. Bizde “Efendi, bir emrin var mı?” diye kadın el pençe divan dururdu; erkek de hanıma her çeşit izzeti, ikramı yapardı. Karşılıklı bir muhabbet. Kadın saygısından efendisinin ismini zikretmezdi. Şimdi: “Ahmet, Mehmet, Hasan!.. Gel, git!..” Bakıyorsun kadın erkeğin ismini söylüyor. Ayıp dedim yani. Kadının da ismi söylenmez. “Senin karın kim, ismi ne?” Sormak ne haddine kimsenin! Sorulmazdı böyle şeyler.

Bizim ne güzel âdetlerimiz vardı! Ne güzel dünyamız vardı! Ne kadar şerefli yaşayışımız vardı muhterem kardeşlerim! Niye biz bunları kaybettik? Kadının, erkeğin sarmaş dolaş, açık saçık dansı güzel bir şey mi? Elin kızı elin erkeğinin kucağında, belinde, omzunda, göğüs göğse...

Var mı İslâm'da böyle bir şey? Allah aşkına söyleyin!

Yok, yok böyle şey! Ama müslümanlarda bu var maalesef. Camiye gelen hacı amcalar bile çocuklarına hâkim olamıyorlar. Günahkâr bir yerde nikâh yapmışlar. Komşu köyünden gelmiş olan bir hacı amca öyle diyor. "Hocam, evde yalnızım. Hanımla çocuklar bir oluyorlar, benim dediğim tutulmuyor, benim dediğim dinlenmiyor." diyor muhterem kardeşlerim. Bu güzel âdetler, o güzel İslâmî töreler çatır çatır yıkılıyor!

Yine köyde bir düğün yapmıştık. Beni de duaya çağırmışlardı. Gittik, "Allah mesut etsin, bahtiyar etsin, iki cihanda aziz olsunlar" filan diye dua ettim. Köyün hocasına da mikrofonu verdim. Ben duayı bitirince: "Sen de dua et hoca efendi." dedim. Hoca efendi mikrofonu eline aldı, dedi ki; "Ey cemaat-i müslimîn! Ey benim köylülerim! Ey benim hemşerilerim! Bu düğün size örnek olsun, ibret olsun! Bak düğünleri böyle yapın!" dedi.

Neden?

Dini usulde yapılmıştı, haramsız yapılmıştı, günahsız yapılmıştı, içkisiz yapılmıştı, ca-

mide yapılmıştı, güzel bir tarzda yapılmıştı. Evlilik ibadettir, bunu hatırinaza koyun.

Sahâbe-i kirâmdan -Allah şefaathlerine erdirsin- bir tanesi ki Aşere-i Mübeşşere'den, Allah'ın Resûlü kendisine hayatındayken cennetlik olduğunu müjdelemiş bir mübarek insan, Aşere-i Mübeşşere'den bir zât-ı muhterem veba hastalığına yakalanmış. Veba hastalığı, kolera gibi bir hastalık, öldürüyor. O hastalığa tutulan, bulaşan kurtulamıyor. Öldürücü bir hastalık. Hanımı da yakalanmış, kendisi de yakalanmış.

Başucuna toplaşmışlar. Bu cennetlik mübarek artık yatağa düştü, ölmek üzere, başında bulunalım falan diye başına toplaşmışlar. Biraz sonra dışarıdan birisi haber getiriyor ki; "Efendim, mübarek zevceniz hakkın rahmetine kavuştu, öldü." O da hasta olduğu için "öldü" diyorlar, kendisine haber veriyorlar. O da artık ne diyorsa, "Allah rahmet eylesin, iyi kadındı" filan diye dua etmiştir herhalde.

Orası mühim değil de mühim olan diyor ki; "Aman beni evlendirin!" Dikkat edin! "Aman beni evlendirin!" diyor. Hasta, ölmek

üzere, karısı ölmüş, kendisi yatakta. “Aman beni evlendirin!” diyor. Diyorlar ki; “Efendim, biraz şifa bulun, yataktan kalkın, inşaallah sıhhat âfiyet kesbedin, güzel bir hanım buluruz sana, düğün yaparız, evlendiririz, bir düğün olur, dernek olur, zifaf olur” filan... Diyor ki: “Yok. Ben bu hastalıktan öleceğimi biliyorum. Ben bu hastalıktan kalkmayacağımı biliyorum. Ölüm yolcusu olduğumu biliyorum, Rabbimin huzuruna bekâr gitmeye korkuyorum, utanıyorum!” diyor.

Evliliğin kutsiyetine bak, şerefine bak! Rabbinin huzuruna bekâr gitmek, çıplak gitmek gibi ona utandırıcı bir şey gibi geliyor. “Rabbimin huzuruna bekâr gitmeye utanıyorum, evlendirin. Kimle evlendirirseniz evlendirin de benim sıfatım ‘evli’ olsun da evli diye yazılı olsun da başka şey istemem!”

Şu evliliğe bakış tarzına bakın muhterem kardeşlerim! Diyor mu zengin kızı olsun, diyor mu güzel olsun? Şimdi adam 70 yaşına gelmiş, 25 yaşında kız istiyor. Bu hiçbir şeyi şart koşmuyor. İsterse zengin olsun isterse fakir olsun isterse acuze olsun...

Ya evlendirirsek miras ona da bölünecek! Ölünce senin mirasın ona da gidecek sekizde bir, çoluk çocuğun varsa... Ne miras hesabı yapıyor, ne zenginlik hesabı yapıyor, ne başka hesap yapıyor. Hangi hesabı yapıyor? Rabbinin huzuruna bekâr gitmemenin hesabını yapıyor. Utanıyor, “Rabbimden utanırım. Bekar gitmeye utanırım beni evlendirin de nikâhlı gideyim.” diyor.

Karısının yüzünü de görmeyecek. Karısı oraya peçeli gelecek, nikâh orada kıyılacak. Belki karısının yüzünü göremeyecek, belki biraz sonra vefat edecek ama ne diyor? “Rabbimin huzuruna bekâr gitmeye utanıyorum.” diyor.

İşte buradan evliliğin ne kadar kıymetli olduğunu anlayın. Evliliğin ne kadar şerefli olduğunu bu misalden ben iyi anlıyorum, siz de anlayın. Hanımınıza böyle, bu gözle bakın; hanımınız da beyi olan size bu gözle baksın. Yuvanın böyle cami gibi mübarek bir şey olduğunu bilin. Evliliğin çok sevaplı bir şey olduğunu bilin. Her şeyi *besmele* ile yapın. Çocuklarınızı *besmele* ile emzirin, büyütün, yetiştirin. Besmelesini çekerek dört yaşında

Kur'ân-ı Kerîm'e başlasın, *Rabbi Yessir' i* öğretin filan, hayırlı olsun, mübarek olsun.

Bir şey daha var bu hadîs-i şerîfin arkasında, ona da şaşıracaksınız muhterem kardeşlerim! Biliyorum, şaşıracaksınız. *Va'dribû bi'd-dufûfi*. “Def de çalın.” diyor Peygamber Efendimiz. Şaşırdınız değil mi? “Def çalın.” diyor.

Neden?

Hanımlar kendi aralarında def çalacaklar, şey yapacaklar. Düğün olduğu için, keyif olduğu için. Haram yok, günah yok. Yalnızca orada bir eğlence var, kendi aralarında eğlenecekler. Bayramda, düğünde Efendimiz müsaade etmiş. “Çalın, def de çalın.” demiş, ona da müsaade etmiş.

Nasıl olacak?

Resûlullah nasıl tavsiye ettiyse öyle olacak, neye müsaade etmişse ona müsaade edeceğiz, neye müsaade etmemişse arslan gibi şahin gibi onun karşısına da çıkacağız. “Bak bu evi tepenize yıkarım, bu çatıyı başınıza geçiririm! Bu düğünde haram olmayacak! Olursa ne ben sizin babanızım, ne siz benim

evladımsınız! Benim emrimi tutacaksınız.” diyeceksiniz.

Her zaman da böyle bir kavganın faydası olmayabilir. Asıl mühim olan evlâdı anaya babaya saygılı, İslâm'a bağlı, hayırlı evlat yetiştirmek. Asıl önemli olan bu. Evladınızı yetiştirirken ona dikkat edeceksiniz. Ona dikkat edilmediği zaman çocuk kolejde okuyor, yabancı dil biliyor, Avrupa'ya gidiyor ama İslâm'ı bilmiyor, imanı bilmiyor, Allah korkusu bilmiyor, âhireti bilmiyor, babasını idare ediyor. “Babam yaşlıdır, eski zaman insanıdır. Neyse biz öldükten sonra gençliğimize bakarız, gönlümüzce yaşarız.” falan diyor. Öyle yetiştirirsen böyle cezasını çekersin.

Benim hacı kardeşlerimden bir tanesi fabrikatör, zengin, çok zengin. Çok da zeki bir insan. Deniz kenarında bilmem kaç dönüm arazisi var. Deniz kenarında, âlâ, manzaralı, güzel, rahat yerde, deniz kenarında çok manzaralı yeri varmış, alelacele satmış.

Neden?

Biraz kalp hastası, ölüveririm diye korktuğundan. Ölüveririm de miras kalır diye korkusundan alelacele deniz kenarındaki yeri

satmış. Kendi çocukları da bir şey diyemiyorlar ama damadı gelmiş. Damadı da fabrikatör, o da zengin. demiş ki: “Hacı baba bana sat.”

”Git demiş, çıkarmış. Ben kabre gireceğim, siz burada denize gireceksiniz. Çoluk çocuk, açık saçık, mayolu, bilmem ne, ben kabirde sizin yüzünüzden azap çekeceğim.” demiş. “Parasında değilim, aklım parasında değil. Yani sizi günahtan korumak istiyorum. Ben size deniz kenarında yer bırakmamak için satıyorum. Yoksa seninle bir ilgisi yok da ben nasıl olsa sana vereceğim bunu, bağışlayabilirim. Ben senin kayınpederinim, sen benim kızımın kocasısın, verebilirim. Ben sizi günahtan korumak için satıyorum bunu.” demiş.

“Hocam olur mu öyle şey? Ben kabre gireceğim; onlar orada günah işleyecekler. Ben onun yüzünden kabirde azap çekeceğim. Razi gelir miyim?” diyor. Alelacele satmış. Çok kıymetliymiş, büyükmüş vesaire filan. Denizden dört kilometre içeride bir çiftlik evi almış. Neden? Haramı helali düşünüyor. Haramı helali düşünüyor da ondan satıyor muhterem

kardeşlerim! Siz de her işinizi böyle düşünün.
İyi müslüman olmak zeka işidir.

Kaliteli müslüman nasıl insandır?

Vallahi akıllı uslu insandır, zeki insandır.

Ne diyor Peygamber Efendimiz?

«اتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ»

İttekû firâsete'l-mü'mini, fe-innehû yenzuru bi-nûrillahi.

“Mü'minin anlayışından, sezgisinden, ferasetinden korkun.” *Fe-innehû yenzuru bi-nûrillahi.* “Çünkü baktığı şeye Allah'ın nuruyla bakar. Duvarın arkasını görür, istikbali görür, ölümden sonra ne olacağını görür, hemen tedbirini alır; işini şeytana, nefse bırakmaz.

Deniz kenarında birçok kimse büyük paralar verip yer alıyor ama o da deniz kenarındaki yeri satmak için gecesini gündüzüne katıyor, ne yapacağını şaşırıyor. Neden? Âhiret hesabı yapıyor, dünya hesabı yapmıyor, sevap hesabı yapıyor. Kendinizi vebalden kurtarmaya çalışın, ecir kazanmaya bakın.

Bir çocuğunu da aldı, Kur'an kursuna yazdırdı. Zeki bir çocuğunu Kur'an kursuna

yazdırdı, hafız yetiştiriyor. Arkasından destekliyor, her gün soruyor: “Aman evladım! Etme evladım! Çalış evladım! Al sana daire, al sana *Mercedes* araba, al sana şu imkân, al sana bu imkân, sen benim âhir ömrümde, böyle yetiştiğinden dolayı sevap bankam olacaksın.” diye onu hafız yetiştirmeye, din adamı yetiştirmeye çalışıyor.

Düşünün ki bir din adamı, paraya ihtiyacı yok, cebinde parası dolu, fakir kimse görünce kendisi çıkartıp veriyor, hayır yapıyor, hasenât yapıyor, kimseye eyvallah etmiyor, kimsenin eline bakmıyor, kimseden korkmuyor, hak dediği şeyi söylüyor. Ne güzel.

Keşke tüm zenginlerin birer çocuğu din adamı olsa da şu hocaların alnına sürülmüş olan leke gitse. Ölü gözünden yaş, imam evinden aş çıkmazmış. Kim çıkartmış bunu? Yahu bunlar en cömert insanlar!

Rahmetli Zekai Hoca vardı, Hacı Bayram Camii'nin imamı, sabah namazını kıldırır rahmetli, döndü cemaate, gür sesle: “Ey cemaat-i müslimîn!” dedi. Şakacı, ârif bir kimseydi. “Yürüyün! Hepinizi lokantaya davet ediyorum, kahvaltı benden. Hepinizi çağırıyor-

rum. Bakalım imam evinden aş çıkar mıymış çıkmaz mıymış, görün!” dedi, tüm cemaati çağırdı. “Yok hocam, teşekkür ederiz, istemem.” diyenlere, “Olmaz valla biz lokantaya önceden bildirdik.” [dedi.]

Halbuki Hacı Bayrâm-ı Velî Camii Ankara'nın büyük camilerinden biri. Hepsini aldı götürdü, rica buyurdu. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun. İnsanın böyle tokgözlü olması, Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmaması ne güzel bir şey! Hükümdarın karşısına çıkıyor, hakkı söylüyor, korkmuyor.

Alimin birisi hükümdarın karşısına çıkmış: “es-Selâmü aleyke yâ filanca!” diye ismini söylemiş. Geçmiş, kenara oturmuş. Hükümdar da karşıda. “Vay! Bana isimle hitap etti. Bana *emîrü'l-mü'minîn* demedi, bana *halife-i rûy-i zemîn* adını vermedi, sıfatını söylemedi, hem de izin vermeden oturdu.” filan diye sinirlenmiş. Diyor ki: “Niye bana isimle hitap ettin? Niye bana *emîrü'l-mü'minîn* demedin? Niye bana *halife-i Resûlullah* demedin?” Emevi halifelerden birisi yani bu.

Diyor ki: “Ey filanca! (Yine söylüyor ismini) Senden halkın razı olmadığını gördüm. Halkın gönlünde değilsin, halkın seni sevmiyor ki ben sana *emîrû'l-mü'minîn* diyeyim. Sana mü'minlerin emiri diyemem ki! Onun için isminle hitap ettim. Halk senden memnun değil de onun için sana *emîrû'l-mü'minîn* demedim, onun için halife demedim. Hakkıyla gelmemişsin ki oraya!”

Bak nasıl söylüyor, korkmuyor!

“Peki niye oturdun?” diyor. Diyor ki: “Peygamber Efendimiz'den hadîs-i şerîf var. 'Cehennemlik bir insan görmek isteyen kendisi oturduğu halde karşısındakini ayakta tutan birisine baksın.' Cehennemlik, neden? Kendisi oturmuş, mütekebbir; karşısındakini ayakta tutuyor, otur filan demiyor. İşte böyle birkaç şeyi dobra dobra söylemiş. Adam hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

Neden?

Adamın ölümden korkusu yok. Allah'tan başka kimseden korkmuyor. Hak bildiği şeyi dobra dobra söylüyor. İşte böyle din adamları yetiştirilse, böyle evlatlar yetiştirilse, bunlar dünya ahiret önder olur.

Bir hadîs-i şerîf daha okuyalım, bitiriverelim aziz ve muhterem kardeşlerim.

«اِحْرِزْ لِدُنْيَاكَ كَأَنَّكَ تَعِيشُ أَبَدًا, وَاعْمَلْ لِآخِرَتِكَ
كَأَنَّكَ تَمُوتُ غَدًا»

İhriz li-dünyâke ke-enneke ta'îşü ebeden, ve'mel li-âhîretike ke-enneke temûtü ğaden.

İbn Abbas rivayet etmiş. Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerifte diyor ki:

İ'mel li-dünyâke. “Şu dünya hayatı için çalış.” *Ke-enneketa'îşü ebenden.* “Sanki ebedî olarak yaşayacakmış gibi bu dünya hayatı için çalış.” *Ve'mel li-âhîretike.* “Öbür âlem için, âhîret hayatı için de çalış.” *Ke-enneke temûtü ğaden.* “Sanki yarın sabah ölecekmişsin gibi de âhîret hayatı için çalış.” diyor.

Muhterem kardeşlerim!

Bu hadîs-i şerîf üzerinde çeşitli sözler söyleyen insanlar vardır. Bazı kardeşlerimiz de, profesörler, vaaz veren bazı arkadaşlarım var, duydum, gittikleri şehirlerde: “Canım bu hadîs-i şerîf acaba sahih mi değil mi? Aslını

görmedik, duymadık.” filan diye münakaşalar etmişler, konuşmuşlar. Ben bu mânaya ait altı tane, yedi tane hadîs-i şerîf biliyorum. Altı- yedi hadîs-i şerîf biliyorum mana itibarıyla Sahih olduğuna kaniyim.

Bu çok güzel bir ölçü muhterem kardeşlerim! Yarın ölecek gibi âhirete çalışmak. Bizi kurtaracak olan bu işte! Yoksa biz sapıtırız, şaşırırız, dalarız gaflete. Tûl-i emel bizi helâk eder. Hele hele “Emekli olacağım da, 90 yaşımı geçeceğim de, çocuklarımı evlendireceğim de, ondan sonra hayır yapacağım da, hacca gideceğim de, sakal bırakacağım da...” bilmem ne filan derse pattadak yarın ölüverir, hiçbir şey yapamadan.

“İşte paranın bir kısmıyla falanca caminin minaresini yaptıracam, filanca köyün Kur’an kursunu yaptıracam” filan derken, hiçbiri olmaz. Tûl-i emel, yani işi uzağa atmak. İnşallah daha yaşarım filan diye emel, ümit besleyip de işi uzatmak doğru değil. Yarın ölecekmiş gibi âhirete hazırlık olacak.

Şuradan, kapıdan çıkarken Azrail *aleyhis-selam*: “Hadi gel bakalım, senin vaden yetti,

İrci'î!" dese, gidecek gibi olmalı. Borcunu ödemeli, tevbesini yapmalı.

Accilû bi't-tevbeti kable'l-mevt. "Ölüm gelmeden evvel tevbenizi yapın, tevbekâr olun, yanlış yolda olmayın, doğru yolda olun, hak yolda yürüyücü olun." dediği gibi.

Tabii bu dünyayı ihmal edecek miyiz?

Hayır muhterem kardeşlerim. Hayır.

Müslümanlar zengin olsun diye mi?

Hayır, ondan da değil. Bizim dinimiz ölçü, itidal, denge, akıl ve mantık dini olduğu için. Bizim dinimiz aşırılık dini değildir, terakki dinidir, böyle ölçü dinidir. Her şeyin aslı, esası, mantığı, muhakemesi sapsağlamdır.

Biz bu dünyaya gelmişiz. Ticaret helal. Usulü ile yapılan ticaret sevap. Allah'tan korkan, doğru sözlü, doğru özlü bir tüccar Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecek. Evlenmek sevap, ticaret sevap, alışveriş sevap, kimseye muhtaç olmadan, kendi emeğinle geçinmek sevap...

Çalışıyor. Çalışırken Allah'ın rızasına uygun hareket ederek cenneti kazanacağız.

Yoksa dünyayı terk edip de dağın başına çekilip tesbih çekerek veyahut cihatı terk ederek veyahut hizmeti terk ederek değil, yanlış anlaşılıyoruz. Zaten böyle yapmamış dedelerimiz de; hıristiyanlarda filan var, dağların başına çekilip de böyle târik-i dünya olmak, zahit olmak, insanlardan kaçmak eski ümmetlerde var.

e. **Bu Ümmetin Ruhbanlığı Cihattır, Ak-siyondur**

Bizim ümmetimizin ruhbanlığı nedir?

Cihattır. Biz kılıcımızı kuşanırız, kuşağı belimize kuşanırız, Allah yolunda malımızla, canımızla, dilimizle, sözümüzle, ilmimizle, irfanımızla; her bakımdan cihat ederiz. Nefse karşı cihat ederiz, şeytana karşı cihat ederiz, düşmana karşı cihat ederiz. Bizim prensibimiz bir kenara çekilip de, böyle âtıl durmak değil, başkasının sırtından geçinmek değil.

Hz. Ömer *radiyallahu anh* yolda yürüyormuş. Bakmış kenarda birkaç kişi oturmuş, öyle duruyorlar. "Siz niye oturuyorsunuz burada?" demiş. Sinirli, Hz. Ömer asabi bir insan.

Müslümanın biraz asabi olması lazım muhterem kardeşlerim. Bir de onu söyleyeyim size. Biraz böyle sinirlenen insan olması lazım müslümanın. Kılı kıpırdamıyor. Haramlar işleniyor, zulümler yapılıyor; müslüman yerinden kımıldamıyor. Öyle şey olmaz! Müslüman, sinirli müslüman olacak, hakkı tutacak, şerri engelleyecek, çalışkan, asabi, gayretli, mücadelecı olacak, aktif olacak; pasif olmayacak, böyle pelte gibi olmayacak.

Kenarda duranları görünce sormuş: “Niye duruyorsunuz siz burada?” Demişler ki: “Biz mütevekkil insanlarız, Allah’a tevekkül ediyoruz. Rızkımızı Allah gönderir.” Başını sallamış demiş ki: “Siz mütevekkil değil müte’ekkilsiniz! Allah’a tevekkül eden insan değilsiniz siz, yiyicisiniz siz!” demiş. *Ekl*, yemek yemek Arapça’da. “Müte’ekkil, yiyicisiniz siz.”

Mütevekkil insan nedir?

Şöyle tarif etmiş: “Mütevekkil insan o kimsedir ki; tarlayı sürer, tohumu atar, çapayı çapalar, gayret gösterir, budamasını yapar, ondan sonra da mahsulün bol olması için tevekkül eder. Siz hiç bunları yapmıyorsunuz,

bir kenara oturmuşsunuz. Siz halkın kasesine kaşık gibi, kepçe gibi dalıp çıkan yiyicilersiniz.” demiş. Onun için müslüman kendi kazanır, kendisi başkasına ikramda bulunur, dünyası için de âhireti için de çalışır.

Büyük evliyaullahtan, hayatlarını nasıl tanzim ettiklerini incelediğimiz zaman, görüyoruz ki... Mesela Abdullah b. Mübarek var, benim çok sevdiğim, hayran olduğum, Allah şefaatine erdirdin. Bir numaralı mücahit. Buralara falan gelirmiş, cihat edermiş. Halk arasında bazı menâkıb ile anlatılmış. Hem mücahit, bir taraftan tüccar. Horasan’dan mal almış, Mekke’ye getirirmiş, Mekke’den mal alır bilmem nereye götürürmüş, tüccar. Bir taraftan hadis alimi. O devrin en büyük hadis alimi imiş. Bir taraftan şiirle, edeple, ilimle, irfanla meşgul bir hadis alimi.

Bir Müslüman böyle olacak. Müslüman yiyecek, kazanacak, başkasına yedirecek, ikramda bulunacak, hayır yapacak, hasenât yapacak. Böyle kahramanca yaşayacak müslüman, başkasına yük olarak, zahmet vererek değil.

Allahu Teâlâ hazretleri hepimizi sevdiği kul olarak, muvaffak eylesin, salih eylesin; sevdiği yolda bir ömür sürmeyi nasip eylesin; cennetiyle, cemaliyle cümlemizi müşerref eylesin.

SORU-CEVAP KISMI

Soru: Bu ayki İslâm dergisinde “şûrâ” ile ilgili yazılar var. İslâmî cemaatler ve bunların liderleri arasında birleşme ve İslâmî hareketin tek bir merkezden yönetilmesinin işareti sayabilir miyiz? Bu konuda ne gibi çalışmalar yapılıyor? Gerçekçi bir vaat olabilir mi?

Cevap: O İslâm dergisindeki yazıyı ben gazetede yazdım. Müslümanların elbette birbirleri ile birlik ve beraberlik içinde danışarak, konuşarak, meşveret ve şûrâ ile, istişare ile iş yapması lazım. Müslümanlar birbirinin kardeşidir, ilgisiz kalamaz. “Komşusu açken kendisi tok yatan bizden değildir.” diyor, “Müslümanların dertleriyle ilgilenmeyen bizden değildir.” diyor [Peygamber Efendimiz].

Bizim Kafkasya’ya yardımımız olacak, Azerbaycan’a yardımımız olacak, Orta Asya’ya yardımımız olacak, Avrupa’ya yardımı-

mız olacak, Amerika'ya İslâm'ı tanıtmaya gitmemiz lazım, Afrika'daki kardeşlerimizi korumamız lazım, Arap âlemindeki birbirleriyle çekişmede, çatışmada ağabey rolü oynamamız lazım... Bizim yapacağımız işler çok. Onun için müslümanların birlik ve beraberlik içinde olması lazım. Bunu bütün kalbimizle diliyoruz, temenni ediyoruz. Bu müslümanların vazifesidir.

Ama bizim işimiz nedir?

Biz aciziz. Ben kendim İslâm'ı, hakkı söylüyorum, anlatıyorum. Anlayanın bunu yapması lazım, yaparsa kurtulur yapmazsa biz söylüyoruz, vebali bizden gider, yapmayanlar sorumluluk altında kalır.

Birisi çıkmış gazetenin birinde, “Spor şurası, eğitim şurası derken bir de şimdi İslâm şurası diye bir şey çıkarttılar.” Hayır! Bu çok yanlış bir şey! Bu ayıp, bu alay çok yersiz, terbiyesizce bir şey! Bu Kur'an'ın emri. *Ve emruhüm şûrâ beynehüm*.³ Allahu Teâlâ hazretleri Kur'an-ı Kerîm'de emretmiş. Onun için müslümanlar her işi danışarak, konuşarak, istişare ile yapacaklar. Önemli bir şey. İnşal-

---

³ 42/ Şura, 38.

lah tesirini Allah halk etsin, müslümanlar birleşsin, birleşsin, beraberlik içinde her işlerini öyle halletsin.

Soru: Birisi bir yazarın, “din adamı” sözüne tabir olarak karşı olduğunu söylüyor.

Cevap: Olabilir. O kardeşimiz elit bir kardeşimizdir, edebiyatçıdır. “Din adamı”, “adam”, kaba bir söz. Sonra ne demek din adamı? Hepimiz dindarız, hepimizin dine karşı vazifeleri var. O bakımlardan demiş olabilir.

Soru: Fabrika tahvilleri faize girer mi? Fabrikanın içinde sattığı tahvilleri ne yapıyoruz? Namaz takkeleri günah mıdır?

Üç soru var.

Birinci soru: Fabrika tahvilleri faize girer mi?

Tahvil... Adam tahvil çıkartıyor, kenarında faiz kuponları oluyor. Her ay şu kadar şu kadar kopartıp götürecektir ondan şey yapacak. Tahvilin yanında faiz kuponu varsa, faizdir. Gün gibi aşikâr. Zaten yanındaki küpüründe “faiz” diye yazıyor, o faizdir. Öyle garantili bir paranın garantili şeyi, böyle yanındaki faizdir, elbette şeydir.

Ama bir fabrikaya ortak olursa bir insan, yani ortaklık hisse senedi, tahvilden ayırıp ortaklık hisse senedi çıkardı, ben hisse senedini alabilir miyim? Eğer o müessese haram iş yapmayan bir müessese ise onun hisse senedini alabilirsin; haram iş yapıyorsa sen de o haramın ortaklarından birisi olmuş olursun. Müessesenin yaptığı işin haramlığı ile helalliği ile ilgili.

İkinci soru: Fabrikanın içinde sattığı tahvilleri ne yapmalıyız?

Fabrika satıyorsa satın alma. Satıyorsa, mecbur değilsen alma. “Öyle faizli faizli şeyi istemem” de. Mecburen veriyorsa, hiçbir şey yapmadan devret. “Ben bunu size iade ediyorum. Bana bunun yerine parasını verin.” filan de, faizli işlere girme.

Üçüncü soru: Namaz takkeleri günah mıdır?

Değil. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri üç şekilde namaz kıldı:

Takke ile namaz kıldı. Efendimiz’in yaptığı şey günah olmaz.

Takkenin üzerine sarık sararak da namaz kıldı. Sarıkla kılınan namaz 70 kat daha sevaplıdır. Sarık meleklerin kıyafeti olduğundan, onun sevabı çok olduğundan iyidir.

Fakat Peygamber Efendimiz'in sarıksız da kıldığı oldu, bazen takkesiz sarık sardığı da oldu. Sarık mühim olunca takkeye lüzum kalmadan da sarılabiliyor, yine kapanıyor.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

9 Zilka'de 1410 / 02.06.1990

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

